

65.
1806

г. 532.

Лев Биковський

170009

ПРОБЛЕМА
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
В УКРАЇНІ

Очищення раси.....
Індустріялізація.....
однієї труда.....
Українська Апостоль --
ська Церква.....
панування на Півдні...
сторока на Півночі.....
це -- напрямні.....
расистів.

400706В.Х.

На правах рукопису.

P

07

1942

HIBY

Х

Х Х

Тема наша належить до кількох наукових галузей: суспільної політики, економічної політики, аграрної економіки й політики. Підійти до неї musimо здалека.

Живемо в бурхливому столітті, повному великих та глибоких змін. Біжучі події можуть принести не тільки нашому народові, але й цілому людству на довгі роки наперед інший лад та величезні можливості. Годі їх проспати народові українському, котрий має на Сході, та особливо в басейні Чорного моря, своє велике призначення. Тому слід уважно зорієнтуватися в причинах тих суспільних катаклізмів, спробувати пізнати хід історії і свої починання на майбутнє пристосувати до напрямку, форм і ритму сучасного світового велитенського здепту.

В цій справі слід звернутися передовсім до скарбниці знання, досвіду, організації та вислідів невстипучої праці таких великих народів, як Сполучені Стани Північної Америки, Німеччини і ін. Їх дотеперішній надзвичайний життєвий успіх свідчить, що вони зрозуміли хід подій і зуміли здобути від життя максимум для поокремних громадян, а для своїх народів в цілості вигідне та могутнє місце на землі.

Отже знавці їхні говорять, між іншим, що людство переживає нині новітню велику революцію, подібну до часів великої французької революції, кінця XVIII і початку XIX віків, коли в житті людей завилася машина. Майже сто літ потребувала машина, щоб остаточно заволодіти людством, піднести його на вищий щабель життя, дати йому добробут, який вона була в стані принести і одночасно випоєнити його життя тим пеклом і нещастям, від якого вона гине на барикадах революцій та на полях війни. Ця перша промислова революція покінчила з часами феодалними та проторила шлях новому суспільному устроюві - капіталістичному, в котрому людство жидо до останнього часу. Вона вистворила т. зв. машинну цивілізацію.

Протягом століття відбулися в машинній цивілізації шляхом дальшого розвою великі зміни. Вистворилися згодом нові її форми, що випирають вже

НИБУ

давні. Вона дозріла до тої степені, що нині в її лоні розпочалася т.зв. друга промислова революція, котра потрясає в жахливих корчах людством від війни 1914-1918 р., викликає низку локальних революцій та війн, спричиняє до сучасної всесвітньої війни і буде ще може довший час ферментувати, поки не буде досягнуто скрізь цілковитого рівенства й однорідності та запанує нова доба в історії людства. В пеклі здвигів другої промислової революції кується новий суспільний лад, новий устрій, опертий на т.зв. "масовій продукції". В протилежність до попередньої доби людина поволі визволяється зпід влади машини й того суспільного ладу, який та виторгла до цього часу. Цей процес знавці називають - здобуванням удосконаленого апарату продукції /машинного і людського/ і вбачають в цьому зміст, властиву суть господарчого розвитку. Людина має стати поволі паном машини, цього сталого невільника, підпорядкувати остаточно її собі. Витвориться поволі відповідний до цього суспільний лад та світогляд. Цей тернистий шлях до майбутнього і боротьба, накинута людині самим життям, - витворені атмосферою машинної цивілізації й годі ухилитися від цього бігу поції. Треба кінче це все пережити, зрозуміти та пристосуватися в найкращий спосіб до нових вимог життя.

"Масова продукція", про яку ми згадували, що є підставним, на думку американських і німецьких знавців, чинником найближчого етапу прийдешнього ладу, не є, після них, по-просту дотеперішньою "великою продукцією" промисловості. Ні, - вона має свою філософію та витворює спеціальний світогляд. Вона є великою продукцією, основою на зрозумінню, що збільшена продукція звязана тісно зі збільшеною купівельністю і що великі загальні зиски тільки тоді можна досягнути, коли народні маси зможуть жити і дійсно житимуть на що раз то вищому, ніж досі, рівню життя. Отже, правдива, належно ведена, масова промисловість мусить, виходячи з чисто егоїстичних торговельних підстав, ціни на вироби по своїй нів обнижувати, а заробітню платню з т а л о підносити. Одночасно мусить вона неупинно скорочувати день праці і не тільки вводити поміж маси народні більше грошей, але й давати їм що раз то більше вільного часу для використання що раз то більшої кількості виробів промисловості. Отже масова продукція це є продукція для народніх мас, а не для роблення мастків власниками підприємств, все одно хто це буде-однина, чи загал, як наприклад держава. Це вони називають шляхом визволення людини від дотеперішньої залежності та обмеженості. Така промисловість, таке поставлення справи, змінює весь дотеперішній уклад життя.

HIIBLY

Вона вимагає від кожного з а л и ш е н н я своїх вузьких класових переконань та фрагментаричних світоглядів, натомість - оперти світогляд лише на дослідження фактів, вислідів діяльності цього роду промисловості. Мавмо на увазі не лише безпосередніх учасників економічного життя, але й усіх, хто в новітню машину добу хоче щасливо й продуктивно жити. Масова продукція, кажуть вони, в жадний спосіб не стандаризує людського життя. Вона всестороння і в значній степені визволяє людей від тяжкої боротьби за існування й дає їм, перший раз в історії людства, можливість більше зайнятися духовною працею над дослідженням проблем, що є рішачими в справах людського існування. Тому деякі соціологи вважають, що ця нова доба в життю людства має характеризуватися перевагою перенів духових над матеріальними.

Таким чином, на думку американців і німців, настав нині перелом в напрямку інтенсивного творення нового ладу і народження нового світогляду. Світогляд той полягає в тому, що людина змушена є мислити поняттями т.зв. м а с о в о ї п р о д у к ц і ї у всіх ділянках свого життя, а в праці передохсім, та вживати методи масової продукції. Уникнути цього не може ані одиниця, ані загал.

Тому й ми, застановлюючись нині над різними проблемами, що встають перед українським народом в найближчих часах на всьому його життєвому просторі, мусимо числитись також з вище згаданими думками й досвідом тих велетнів народів, брати під розвагу їх спроби орієнтаційні та намагатися плянувати на майбутнє після законів прийдешнього ладу, а не дотеперішніх пережитків. Це відноситься до проблеми цілого народу і поокремих ділянок його життя, котрі повинні бути скоординовані й теорити одну могутню, гармонійну цілість звязану з системою нового світового ладу.

x
x x

Одною з найбільш заплутаних проблем української дійсности то є проблема сільського господарства. Відірвані від рідної землі та з огляду на велетенські розміри питання спробуємо говорити лише скороченнями, нарисами, дуже загально, про сучасний стан та можливе майбутнє цієї галузі народнього господарства України.

Ставлячи тезу про необхідність переведення

продуманої реорганізації сільського господарства на Україні в дусі новітніх постулатів "масової продукції", щоб-то продукції для мас, треба уяснити собі передовсім істоту сільського господарства як господарчої форми діяльності народу.

Селянське сільське господарство в дотеперішньому стані на Україні було більше способом життя, ніж промисловістю /індустрією/. Це дуже важлива ріжниця. Про це не можна забувати при укладанні програми реорганізації сільського господарства, в протилежному разі нічого з того не вийде.

Промисловість є також способом життя, але цілком відмінним від сільського господарства. Воно відзначається плановістю, механізацією, високою видаєністю, поспішним ритмом життя, втягненням в капіталістичний кругообіг, іншим типом співробітників, іншим цілком світоглядом на підставах раціонально-матеріалістичних і т.д.

Вільшість дотеперішніх програмів допомогла сільському господарству, з огляду на його хронічні неможливі в різних країнах, стреміла до утримання давніх життєвих форм у сільському господарстві і одночасно до досягнення нового добробуту. Це неможливо виконати. Якщо залишаться давні форми, то в найкращому разі досягнемо давні результати. Наприклад, віз, запряжений волами, є засобом транспорту. Самохід є ним також. З огляду на швидкість і вигідність волимо користуватися самоходом. Але можливо, що з мотивів чуттєвих не відкидатимемо і запряг воловий. Твердити, що на чуттєві моменти не слід звертати уваги, було б помилкою. На сторони чуттєву звертають і слід звертати увагу при вирішуваних багатьох людських справах. Але годі сподіватися, щоб воли дорівняли самоходам. Безумовно, що нації на якоесь чудо, що завше повільні воли раптом стрибатимуть зі швидкістю сотень кілометрів на добу принесуть вислід незадовольняючий.

Другий приклад - якщо віз з волами застрягне в багні, то іноді самоходом можна його звідтам втягнути. Так само самохід можна втягнути волами з болота, але звідси не випливає, що найкращим способом перевезу вантажів є супряжка самоходу з волами. Такий спосіб не є добрий ані для системи праці самоходом, ані для системи праці волами. Він підносить, що правда, виконання праці на певній щабель, але зачіпає давній спосіб роботи. Ще більше він надає цілій роботі зовнішній вигляд "системи запряжки волами" і не дозволяє зорієнтуватися в цілій справжній дійсності.

Таке забування старих і нових методів є нині

дуже розповсюджене по цілому світі. Особливо на радянській Україні, а в американському сільському господарстві сталося воно хронічним. В сільському господарстві обох країн запроваджено останніми часами багато машин, але переважно в спосіб цілком невідповідний і не належимо видавничий. Наслідком цього сільське господарство, замість піднятися, животіє далі й вимагає від урядів ще раз то більших запомог у різних формах.

Щоби вийти з цієї плутанини, мусимо собі ясно уявити різницю між сільським господарством і промисловим способом життя. Якщо волімо старі форми життя ніж нові, то звичайно займатимемо завжди якесь скромне становище у світі, котрим можна задовольнитися. Але багато сільських господарів не може вже цим задовольнитися. Деякі одверто признаються, що при давніх методах в сільському господарстві не можна випродукувати багато дібр. Зате, кажуть вони, осягається тим шляхом деяку незалежність, котра в промисловому світі є зовсім неможливою.

Здається, що сільські господарі дуже ідеалізують цю незалежність. Якби вони її дійсно мали, то не одержалиб від неї того, що сподіваються, а мусілиб зректися від низки річей, до яких звикли. Наприклад, американські сільські господарі не моглиб мати сільсько-господарських машин, окрім знарядь, котрі самі собі робилиб. Не малиб ні телефону, ні часописів, ні радіа, ні електричного світла, самоходів, залізниць, всіляких харчових річей, одягу і всіляких виробів поза тим, котрі змоглиб виробляти самі у себе на хуторі. Всі ці речі тому стали можливими, що велика кількість людей об'єднали свої знання та свою працю, щоб-то зробилися залежними від себе. Незалежність і добробут взаємно себе виключають. Якщо бажаємо осягнути одного, то другого треба зректися. Вибіраючи незалежність, відказуємо себе на всілякі невгоди, тяжку працю й низький рівень життя.

Масова продукція /цеб-то продукція для мас/, котра є найголовнішою прикметою промисловости, є цілковитим запереченням незалежности. Вона означає цілковиту всесторонню залежність від мас і через те осягає найвищий рівень життя для всіх. Вона означає осягнення добробуту завдяки розподілу дібр. Вона приносить можливо найвищі заробітки і можливість набування її виробів по найнижчих цінах. Звідци такий висновок: якщо масова продукція не значить, що ми інших любимо так, як самих себе, то принаймні можна сказати - що ми у власному інтересі спочатку думаємо про інших і в той спосіб найкраще служимо самі собі, завдяки тому, що об-

слугуємо інших.

Масова продукція не є безінтересовною. Вона означає тільки внайдіння що раз то кращих і вишдайнших способів для досягнення всього того, що хочемо мати, припускаючи, що стремимо до добробуту. Якщо волимо незалежність і не потребуємо добробуту, то звичайно тоді масова продукція мало що може нам допомогти. Річ у тому, що ніколи не можна здобути матеріально-індивідуальної незалежності і добробуту одночасно. Відповідних машин для цього не внайдено.

Проте сільські господарі можуть, якщо вони захочуть, мати подекуди почуття незалежності. Вони можуть так думати по традиції, якщо не мають сміливості глянути дійсності ввічі. Вони можуть мислити, що сільське господарство є певною відмінною формою життя, що сільські господарі не потребують вчитися від інших. Що вони можуть у своїй царині також бути по своєму "поступовими". Вони можуть впроваджувати новітні машини, вони можуть гуртом обмежувати продукцію, напр. зернових хлібів і в той спосіб утримувати високий рівень цін, але все це принесло тільки тимчасове відпруження ситуації. Якщо вони в цьому світі масової продукції хочуть досягти успіхів, мусять вони змінити не тільки старий апарат, але також і старий погляд на речі - с в і т о г л я д, та стосувати нові методи, що ними ведуть до успіху. Є ними лише засади масової продукції.

Нічого дивуватися сільським господарям, що вони, бажаючи залишитися в іншому світі, світі непрактичної незалежності, обстоюють свою ідею незалежності. Але й тисячі крамарів, котрим менше можна вибачити, обняті тим самим стремлінням. Вони гримають на сітку фабричних крамниць, що вони будцім то забрали їм незалежність, та вимагають від уряду й суспільства, щоб їм її повернув. Оскільки таке стремління у купців, що ніколи не були незалежними і ніколи такими не можуть бути, є безглуздяма, незрозумінням духу часу, остільки у сільських господарів така тенденція має деяку рацію існування, бо вони колись були незалежними і навіть можуть бути подекуди ними й тепер.

Торгівлю провадили від самого початку дві групи /продавча й купуюча/. З сільському господарстві вистарчала одна. Архаїчна родинна сільського господаря могла все потрібне для життя випроцукувати і спожити, не потребуючи зносича з іншими групами. Але торговельна фірма мусять з природи своєї бути в зносичах з зовнішнім світом, щоб в той спосіб здобути собі утримання.

Ще й досі сільський господар живе сталою уявою цієї незалежності, особливо якщо посідає стародавній хутір, на котрому будував, плакав скотину й т.ін. Він може навіть на такому безлюдді не мати грошей. Він не зможе довгий час прожити на такому хуторі, якщо буде відрізаний від світу. Але він може так жити іноді на протязі цілих тижнів або й місяців. Це відріжняє сільських господарів від інших груп людей, в котрих складаються наші найбільші та наймогутніші промислові, торговельні й інші підприємства. Вони не можуть витримати раптового відрізання від решти суспільства. Працевластці й робітники найбільших підприємств, залишені самі собі, не вистарчать взаємно навіть на протязі тижня, бо бракуватиме їм найпотрібніших річей. Вони мусять бути в зносинах з сільськими господарями. Тому зрозуміло, що сільські господарі обстоюють, буцім то, незалежність, тоді як у торговців та промисловців ці думки виглядають смішно.

Але сільські господарі є остільки незалежні, як довго лишаються здала від економічного життя. Якщо хотять продати свої продукти, мусять полишити старі методи і взятися за нові. Якщо натуральне сільське господарство є відмінною формою життя від торгівлі й промисловости, то обмінне, економічне сільське господарство не є вже первісною його формою, лише формою взагалі господарчої, формою господарства /економіки/.

Обговорюючи розв'язання сільсько господарських справ, не можемо перейти далі, занім не усвідомимо собі, що, властиво, маємо на увазі, коли говоримо про сільське господарство. Чи маємо на увазі таку систему, при якій родина добуває з землі собі лише утримання, чи маємо на увазі систему видавчої продукції та розподілу харчових засобів. Це цілком дві різні справи. Перецумовую першої форми в те, що вона залишається поза машинною цивілізацією й є незалежною від неї. Друга форма вимагає, щоби сільське господарство брало уділ в машинній цивілізації, вживало методи масової продукції й т.ін., отже трималося засад, що уможливають успіхи в добі машинної цивілізації.

Очевидно, що так при давній, як і новій формі, мусить існувати співпраця. В першому випадку - в межах малої групи, між членами родини сільського господаря. Родина виступає як певна цілість. Одинця не може унезалежитися від решти родини, бо діти, старці, хворі й інші не можуть самі собі дати ради. Повстає взаємна залежність в

рамах родини - малої групи. Істотна різниця між старою й новою життєвою формою полягає у розмірах господарчої групи. Давня група була малою, могла утримати в карбах і доброму дузі всіх своїх членів, але могла здобути лише скромне для них утримання. Масова продукція збільшує господарчі групи, не розбиваючи її комірок - родин, стремить об'єднати загал. Вона не залишає ті малі групи на самих себє, втягає їх в обмін через продаж для загалу і досягає тим шляхом те, що загал стає сильнішим, стає спроможним створювати всілякі інші форми торгівлі й промисловости.

Нині сільське господарство знаходиться в змішаному стані відносно до справи, а а д п р о д у к ц і ї. Самий факт надпродукції свідчить про те, що сільські господарі залишили вже давні життєві методи. Для малої незалежної групи не може існувати така проблема, бо ця група не спроможеться здобути більше, ніж їй самій потрібно. Бичва небезпека для неї - не мати замало в порівнанні з тим, що потребує. Тому немає чого вимагати від сільських господарів /напр. американських фермерів/, щоб вони залишили давній спосіб життя, бо вони вже давно це зробили. Т р е б а т е п е р щ е г а л и ш и т и т а к о ж с т а р и й с п о с і б д у м а н н я.

Напр. американські фермери продукують мільйони бушлів пшениці та мільйони бєлє бавовни більше, ніж можуть продати і тому змушені продавати по цінах, нижчих від собівартости. Вони звернулись до уряду з проханням, щоб їм допоміг, купуючи від них по цінах високіших тієї надлишки. Уряд купив, вкладаючи в це великі гроші, не маючи змоги потім використати ті продукти і не маючи змоги також їх продати, щоб не обнизити ціє ще більше і не спричинитися до ще більших страт фермерів.

Яко посередній засіб пробували сільські господарі скооперуватися, почасти щоб зусунути посередників, а головно щоб цим шляхом забезпечити собі високі ціни, які були неможливі під час конкуренції. Але й цим шляхом не досягнуто бажаних наслідків. Ніхто з фермерів не спромігся піти далі, видумати щось нового і знайти якоесь вирішення цієї справи. Але розв'язання є дуже просте. В о н о п о л я г а є у т о м у, щ о в п р о м и с л о в о м у с в і т і м о ж н а г о в о р и т и л и ш е п р о п р о м и с л o в і з а с а д и, а в с в і т і м а с o в o ї п р o д у к ц і ї м о ж н а г o в o р и т и л и ш е п р o м e т o d и м a c o v o ї п р o d y k ц і ї.

Якщо напр. самоходова промисловість ствердить,

що вона випродукувала більше возів, ніж може продати по цінах, що їй оплачуються, то тяжко собі уявити, щоб уряд в такому випадку набував від неї мільйонів возів, які йому не потрібні, аби лишень підтримати в такій спосіб цю промисловість, уможливити їй виробіть дальших мільйонів возів, щоб тільки вона могла надалі ніби-то "рентгово" дати працю робітникам. Виникле звичайне безробіття й обмеження продукції звичайно не в розв'язанням питання, але підтримування підприємств для виробу нерентгових предметів теж ні до чого doprowadити не може.

Але масова продукція не стремить обмежувати продукції на ринку. Передовсім вона не стремить до усталення цін. Якщо по цінах існуючих не можна продавати з зиском, то вона знижує ціни, створює більший ринок і шукає способів /різними винаходами/, як при тих знижених цінах продавати з зиском. Це вона може легко досягнути шляхом ревізії калькуляції, змін в продукції і розподілі, а передовсім, оскільки можливе через упрощення переходу товарів від виробника до споживача. Наслідком цього ціни будуть такі низькі й ринок буде такий великий, що безробіття не буде, наєпаки - треба буде дати працю ще багатьом людям.

Отже і сільське господарство може бути тільки тоді випадним в світі масової продукції, коли воно буде так само zorganizоване, щоб потреби всіх споживачів можна було заспокоїти по цінах можливо найнижчих. Тому треба трактувати діяльність сільсько-господарську як діяльність промисловою, а діяльність сего роду хатню, приналежну до поодинокій родині, що сполучилася тільки для того, щоб із землі видобути собі лише утримання. Сільське господарство мусить бути проваджене планоно, в спосіб науково-дослідний, замість дотеперішнього традиційного, мусить воно вживати не тільки новітні машини, але також забезпечити собі наукове планове керівництво в продукції, розподілі й фінансуванню. Мусить не тільки просто переймати нові формули, воно мусить постійно ті формули удосконалювати і ніколи не задовольнятися дотеперішніми досягненнями.

Окрім того, не може новітня промисловість обмежуватися продукцією якихось одних виробів. Якщо ринок для тих товарів з якихось причин буває знищений або стає нерентговий, то треба негайно виробляти щось іншого. Те саме залежить від сезону. Або тоді - коли конкуренція почне те саме продукувати замість сезонно, на протязі цілого року.

Жадний робітник не може бути випадним і щасливим, коли єдиним його заняттям буде тільки відкидання снігу зимою. Можна припустити, що він є важливим, добре платним фахівцем у цій праці, або що в інших сезонах знайде собі додаткову працю деінде, так що в кінці року якось зведе кінці з кінцями. Але якщо цієї додаткової праці не знайде, то буде мусів звернутися до уряду або приватної доброчинності за допомогою.

Але погляньмо, як справа виглядає напр. з сільськими господарями - з продуцентами пшениці. Або взагалі т:зв. зернових хлібів. Жадне новочасне господарче підприємство, як би воно не було рентовним, не може бути певним, якщо воно обмежується продукцією тільки пшениці. В цьому підприємстві потрібний значний капітал, а в часі жнив також і значна кількість робітників. Та це є сезонне підприємство. Запісал. зварицця й праця, котрі до цього вживаються, концентруються протягом року тільки на кілька тижнів праці, щоб виробувати пшеницю і навіть в добром році дуже ризикують, коли сподіваються з цих кількох тижнів напруженої праці витягти річний висок.

Це є проблема промислова і вимагає промислового розв'язання. Перед літими бідами наших промислів була промисловістю сезонною, котра давала собі раду, коли конкурувала з подібними родами сезонної промисловості. Це були часи низьких заробітних платень, низьких високів і загального низького життєвого рівня. Але як тільки підприємці відкрили, що їх промислові організації усталилися, як тільки вони наважилися зайнятися, як тільки вони почали виробляти подібні вироби і їх фабрики могли бути чинними протягом цілого року, зарва же конкуренти їх спливали в безнадійній ситуації, були здешансовані, і в випадку, який вони вкладали, могли витягти тільки незначні зиски.

Не треба забувати, що діяльність саратських підприємств конче є обмежена літнім сезоном. Не можна літнього неабізнату провадити зимою. Але якщо власник такого підприємства рідиться пристосувати своє підприємство до безперервної роботи й зможе, то його конкуренти, що провадять неабізнат тільки літом, буде в гіршій ситуації. В першій тягчме дохід з дванадцятимісячної діяльності, а другий тільки з двохмісячної.

Отже повстає питання - чи сільськ-господарська праця є так усталена, що продуценти, напр. пшениці, може окрім продукції пшениці, капіталом і працею, призначеними на це, виробляти також і інші предмети в часі вільному від продукції пшениці.

Відповідь гетьорить, що в нашому часі масової продукції - т а к. Це є дуже важне, бо ця форма продукції дає сільському господарству не тільки величеські можливості, але й об'єднує відіграти велику роллю в будіванні світського добробуту.

Підняти ціну зерна /пшениці/ так, щоб продукція її була рентовною в межах старої, дотеперішньої системи господарювання - це справа безнадійна. Для підняття ціи пшениці немає іншої дороги, як обмеження її збору. Але як тільки зявляється якась ознака піднесення ціи, обмеження зборів робиться неможливим. Колиб навіть тільки, напр., сама Америка продукувала пшеницю, то й то обмеження зборів напіткалоб на великі труднощі. Але інші країни, як Україна, Румунія, Аргентина, Канада та багато інших стремлять також до експортування своїх лишків. Отже обмеження зборів може бути загальним тільки тоді, коли ціни скрізь будуть такі низькі, що не оплатиться сіяти й продавати пшеницю.

Якщо не можна буде осягти зисків з причин низьких ціи, то це буде явище загальне і ніде їх не осягатимуть. Але осягнення зисків при низьких ціах робиться можливе, коли до продукції пшениці, яко до продукції обмежено-сезонної, додати побічну промисловість і перетворити все це разом в добре організовану цілорічну промисловість. Це є цілком можливе. Невчасна промисловість, наслідком зміни сили парч на силу електричну, що продукується в кількох осередках, але розводиться по цілому краю, є децентралізованою. Цьому сприяє також розвинена та удосконалена комунікація - залізниця, самохід і т.ін. Немає вже потреби великим підприємцям збирати в певних місцях, під одним дахом, велику кількість робітників. Ріжні части та ріжні матеріали для поокремих промислових виробів можуть бути тепер продуквані в менших і більших промислових осередках, розкиданих по цілому краю, скрізь там, де знайдуть для себе сприятливі обставини. Стверджуємо, що ці обставини по наших селах є сприятливими або можна легко зробити їх сприятливими для всіх форм і шаблів промислового життя, починаючи від ремесла, мануфактури та меншої або більшої промисловості в її певному й прямовісному напрямках.

До сьогодні обмежували цей розвиток перешкоди того роду, що в малих ремісничих і промислових закладах, перенесених на провінцію, трудно було лічити на цілорічне заняття. Але з хвилимо осягнення співпраці сільського господарства з промисловістю, ця регуляція стає можливою. Сільські господарства

Й промислові не мусять конче знаходитися під одним королівством, але вони мусять мати допасовані взаємно пляни в справах праці, сировини, виробів і т. ін. Більша частина фабричних робіт, що виконуються в замкненому приміщенні, з натурою своєю відбувається зимою, тоді як більша частина робіт сільсько-господарських припадають на літо. Наслідком такої ситуації сільські господарства будуть стреміти до постачання фабрикам в околиці в сировинно харчових продуктів. Промисловість зі свого боку, завдяки своїм лабораторіям та відділам дослідження, є в стані знаходити використання всього, що сільські господарства втворюють або навіть відкидають.

Тоді можуть як сільські господарства, так і промисловість платити високі заробітні платні та залишатися надалі рентовними.

Сільські господарі вже не потребуватимуть виплачувати заробітної платні лише зі своїх власних доточасних ошадностей. Вони платитимуть зі значно збільшених ошадностей, що їх одержать завдяки тим новим методам і цій новій співпраці між промисловістю та сільським господарством. Чи то буде велике, чи мале сільське господарство, чи колективне, чи окремого власника, воно вже не стремітиме до неможливої незалежності від світу, в котрому воно ділає, лише до вдалої стислої співпраці з тим світом та до найбільших послуг для нього. Якщо його посілість є малою, стремітиме він без сумніву до об'єднання - кооперації з іншими такими самими малими власниками, бо кожен з них знатиме про перевагу новітньої машинерії та систематичних плянів у великих зарисах. Тому земля й праця в такій ситуації будуть використані в спосіб найрентовніший. Необхідно буде, без сумніву, стосувати форми кооперативні або співпрацювати з кооперативним ринком, але не з метою піднесення цін до неможливого пункту, щоби зробити продукцію рентовною, лише для того, щоби загальний, найбільший, досягнутий зиск обернути на подешевлення всіх можливих послуг та предметів.

Як тільки промисловість і сільське господарство впровадять таку співпрацю, сільський господар не матиме більше жадних турбот з ціною на зерно або інші продукти сільського господарства. Він зможе продавати пшеницю за всяку ціну, не боячись банкруцтва, тому що пшениця не буде виключним та єдиним джерелом його доходів. Він буде цілий рік без перерви працювати в спосіб зисківний почасті в тій галузі інтенсивного сільського господарства, яка йому оплачується - передовсім в галузі годівлі, мо-

НИБУ

дочарства, технічних культур і т.ін., а почасти на добре платній промисловій роботі. В разі нерентабельності він не буде продукувати пшениці, або чогось іншого і не буде відказаний в селі існуванні тільки на ню. Більшу частину року працюватиме він в промисловості і лише меншу частину, щоб-то додатково - біля пшениці. Отже, при кожній її ціні буде мати варібок.

Окрім того, система такого співробітництва сільського господарства з промисловістю сприятиме максимальному заняттю всього населення по селах на протязі цілого року, а не як досі було тільки фрагментарно - сезонно. Наступить в той спосіб загальна мобілізація, щоб-то напруження всіх сил. Кількість виробленої праці, щоб-то "робочих днів" підніметься в спосіб надзвичайний, а наслідком еживання кращих методів праці - випадність праці цілого народу також підвищиться.

Але якщо дійде до того, що промислові країни будуть продукувати зернові хліби дешевше, ніж рільничі країни, то останні мусять щось підприняти. Вони мусять передовим упромисловлюватися. Якщо це неможливе, то розвинути відповідну опіку суспільства над сільським господарством, щоб його рятувати з тої ситуації.

Негайним наслідком буде звичайно обмеження продукції на світовий ринок в тих країнах, що не можуть примістити своїх лишків, внаслідок буде моментальне піднесення цін. Але найкращий значний результат для країн промислових та цілого світу, впливе з розвитку машинової продукції та масової продукції в рільничих країнах та з наближення їх життєвого рівня до країн типу промислового /напр. американського, німецького тощо/.

Світовий поступ, світовий добробут та світовий спокій кажуть вони, залежить від збільшення купівельної здібності, котру уможливають промислові методи великої продукції. Іначе кажучи, залежить від сталого підіймання життєвого рівня працюючих мас в країнах промислових і рільничих цілого світу. Стара форма життя, котра уможлилювала малим групам здобування животиння з клатків їхньої землі, існувала століття й робила своє. Але, якщо хочемо підвищити цей рівень, поліпшити добробут мас, то дотеперішні методи вже не надаються. Ця давня форма життя є не лишень небажаню, але цілком нині неможливою. Запроваджувати методи масової продукції треба не тільки тому, що вони потрібні, але й тому, що вони загально скрізь впроваджуються.

Економічна проблема, проблема сільського господарства, світова проблема - це все різні обличча

одної проблеми і можуть бути тільки тоді належито розв'язані, коли фактам вислідів в нашій машинній добі глянемо увічі, замість того, щоби триматися формул і традицій давно минулих днів. Розв'язання сільсько-господарської проблеми в остаточному дуже просте. Тільки наше невнання та невміння або нехоть представляють розв'язання таким трудним і перешкоджають нам ясно й виразно зрозуміти цю праву.

х

х х

Застановлюючись після всього сказаного над розв'язанням сільсько-господарської проблеми в Україні, мусимо числитися з досвідом на цьому полі інших культурних країн. Бачимо, що в новітніх, поступових, розвинених державах господарче життя відбувається згідно законам масової продукції, що в їх життю перед веде промисловість, котра підпорядковує собі гірництво й сільське господарство. Цю господарчий розвій полягає власно у здобуванні щораз то ліпшого апарату продукції.

Констатуємо факт, що Україна починила великі кроки в напрямку індустріалізації. Що її сільське господарство безперечно втратило свій дотеперішній стан натуральності й самовистарчалності. Тому треба числитися з сучасним його станом, щоби з тимми велитєнськими змінами, пересувами, які відбулися в народнім господарстві України за останні двадцять років в напрямку індустріалізації. В значній частині України та її землях - в Кочу, на Дону, в Північному Кавказі, тощо - національний дохід складається майже на 60% від гірництва й промисловости, а лише біля 40% дає сільське господарство. Годі тут аналізувати докладно ці дані і чому воно так склалося. Довіть було, коли стверджуємо, що нині Україна перестала вже бути типовою країною рільничою, але знаходиться в фазі мішаного типу з перевагою промисловости. Звідси вказівки - напрямні для відповідної суспільної, економічної та аграрної політики.

Україна пережила так само в жадких обставинах початки промислової революції. Але це їй безперечно вийде на добре. Зроблено великий крок вперед. Сільське господарство в Україні втягне остаточному в загальну систему національно-господарчого життя, більше того, воно в доповненні до промисловости, воно в її частинною. І таким воно й повинно залишитися надалі, якщо має бути поступовим, високо вчдайним, якщо має витримати в недалекому

майбутньому скажену конкуренцію на світовому ринку, якщо має допомогати чинити українську експанзію до сусідніх країн в басейні Чорного моря, на Північ та на Схід.

Але, не дивлячись на те, що сільське господарство в Україні сполучене нині в значній степені з промисловістю, воно всеж таки ще й досі не творить з нею цілості. Ще й досі це з два відрубні світи з різним ритмом життя, з різним національним складом робітників, з різними методами й цілями праці, з різним шаблоном добробуту, з різними світоглядами й т.ін.

За часів царської Росії сільсько-господарський світ був відрубним, примітивним, затурканим світом підневільних "малоросійських мужиків". Нині він є переслідуваною верстею "українських націоналістів" на найнижчому шаблі добробуту, з котрих лише випомпують хліб та інші сільсько-господарські продукти. Світ промисловий, переважно жидівсько-російський є верстею панівною. Типові відносини між кольоровими й білими в колоніях! Тому про одність життя й праці, про спільний світогляд сільського господарства та промисловості в Україні звісно годі нині гворити.

Тим більше, що брак імпульсів до видайної праці через знесення права власності на землю, права власності на продукти з неї, яко внаслід своєї праці, введення примусової праці і т.ін. спрваджують сільське господарство, не дивлячись на його буцімто механізацію, до стану первісного, натурального животіння, коли сільські господарі обмежувалися до продукування лише мінімуму, потрібного для родини. Отже з фабрики, але немає промислових виробів для народніх мас. Є Совхози, Колхози й р.ін. сільсько-господарські фабрики, - але народні маси животіють, не маючи сільсько-господарських продуктів. Все це типові обяви експлуатації туземців у колоніях або малюнки з початків машинної цивілізації, що мали місце в Західній Європі аж сто літ тому назад.

Тому вимогою дня є усунення цих нерівностей. Між сільським господарством та промисловістю, шляхом раціональної перебудови сільського господарства на засадах пошани до людської гідності, права власності, вільної праці - повинна створитися дійсна, тісна співпраця, створюючи т.зв. о д н і с т ь п р а ц і, коли ті самі люди працюватимуть в сільському господарстві й промисловості однаковими методами, праця їх матиме однакову видайність. Промисловість та сільське господарство, взаємно доповнюючись, творитимуть дійсно одну могутнішу цілість, котра зможе забезпечити однаковий високий добробут як одним, так і другим працівникам. Витворить-

ся у них також спільний світогляд та спільні інтереси відповідно до об'єктів, в якій живемо.

Отже мусить бути переведена в Україні належимо промислова реформа сільськогосподарства в сільськогосподарську промисловість, якщо країна наш не післання, дане й тому вимощити силами.

Тому можна було б накреслити приблизно такі напрямки діяльності в сільськогосподарстві, економіці та аграрній політиці:

1/ Потрібно бути максимально використані всі природні, технічні й людські ресурси в Україні з метою створення на ній великодержавного центру, що має впливати на цілий басейн Чорного моря, на північ і на схід від нього.

2/ Для швидкого піднесення того центру потрібні нові методи й нові люди.

3/ Стан господарчий та добробут кожного краю залежить нині передовсім від стану промисловості.

4/ Україна перестала бути країною рільничою, вона є вже країною промисловою, в цьому напрямі треба йти далі.

5/ Промисловість існує й розвивається нині після законів масової продукції, цеб-то продукції для народних мас.

6/ Тому ціле життя народу відбувається також після законів масової продукції.

7/ Сільське господарство перестало вже бути відрубним світом, воно є складною частиною національного господарства поруч із промисловістю, воно є галузю промисловості.

8/ Тому воно також мусить провадитися методами масової продукції.

9/ Необхідні заходи в напрямку планової раціоналізації сільськогосподарської продукції та збуту і тісної, дійсної співпраці сільського господарства з промисловістю.

10/ Належить повернути власність на землю

виключно для українців.

11/ вільний труд на землі, вищий життєвий рівень, вищі заробітки й нижчі ціни на предмети широкого потреби, максимум побудок до ліпшої й більш вищої праці.

12/ Зрівняти стан і добробут села й міста, селян, робітників, міщан.

13/ Збудувати єдність труда й світогляду, що впливатимуть з тісної співпраці між робітниками сільського господарства та робітниками промисловости.

14/ Осягнення цим шляхом зросту заможности мас, а тим самим цілого народу.

Всі ці напрями на тлі суспільної однородности населення, що повстане по расовім очищенню, при вживанню кооперації та регулюванню й допомозі з боку держави, суспільства й самоврядування, повинні створити підстави раціонального програму в царині сільського господарства в Україні.

x

x x

НІБ

600021

Державна історична
БІБЛІОТЕКА УРСР

НИБУ

Д ж е р е л а :

1. Carrel A. Człowiek istota nieznaną. Warszawa.
2. Filene Edward A. Persönliche Ergolge in unserem Maschinenzeitalter. Berlin 1933.
3. Landau L. Gospodarka światowa. Produkcja i dochód społeczny w liczbach. Warszawa 1939.
4. Липа Юрій. Призначення України. Львів. 1938.
5. Липа Юрій. Чорноморська доктрина. Варшава, 1940.
6. Липа Юрій. Панування, труд і лад. Варшава, 1940.
7. Ludkiewicz Zdz. Podręcznik polityki agrarnej. T.I-II. Warszawa 1932.
8. Znaniecki Fl. Ludzie terazniejsi a cywilizacja przyszłości. Lwów 1935.

302

НИБУ